

Teološka analiza evangelizacije propovijedanja

Bušić, Fran

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Catholic Theology / Sveučilište u Splitu, Katolički bogoslovni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:202:464601>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-05**

Repository / Repozitorij:

[Repository of The Catholic Faculty of Theology
University of Split](#)

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
TEOLOŠKO-KATEHETSKE STUDIJE

FRAN BUŠIĆ

TEOLOŠKA ANALIZA EVANGELIZACIJE I
PROPOVIJEDANJA

Završni rad

Split, 2022.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
TEOLOŠKO-KATEHETSKE STUDIJE

FRAN BUŠIĆ

TEOLOŠKA ANALIZA EVANGELIZACIJE I
PROPOVIJEDANJA

Završni rad

Naziv kolegija: Psihologija religije

Mentor: prof. dr. sc. Josip Mužić

Sumentor: dr. sc. Boris Vidović

Split, 2022.

SADRŽAJ

UVOD.....	4
1. KLJUČNE POSTAVKE EVANGELIZACIJSKOGA GOVORNIŠTVA.....	5
1.1. Uvod u govor propovjedništva.....	5
1.2. Što znači <i>evangelizirati</i> ?.....	7
1.3. Ključni segmenti propovijedi.....	9
1.4. Dogmatsko utemeljenje propovijedanja	12
1.5. Vjera i um - ključne karakteristike vjernika	14
2. EVANGELIZACIJSKI SPEKTRI DJELOVANJA.....	16
2.1. Navještaj Riječi Božje kroz prizmu suvremene evangelizacije	16
2.2. Oblici djelovanja	19
2.3. Objekt propovijedi – narod Božji.....	23
2.4. Od sekularizacije do evangelizacije	25
3. SPECIFIČNOSTI PROPOVJEDNIŠTVA	26
3.1. Duh Sveti kao habitus vjere	26
3.2. Homilija	28
3.3. Duhovne obnove	30
ZAKLJUČAK	32
LITERATURA.....	33
IZVORI/CRKVENI DOKUMENTI	34
SUMMARY	35

SAŽETAK

TEOLOŠKA ANALIZA EVANGELIZACIJE I PROPOVIJEDANJA

Tema ovog rada prije svega je bila propovjedničko – teološke tematike za bolje razumijevanje vremena u kojem živimo putem evangelizacije, pastoralna te karitativnog djelovanje Crkve. Teologija propovijedanja se osvrće na sve aspekte društvenoga priopćavanja i djelovanja pojedinca u društvu. Naravno ovog rada je pobliže približiti sve potrebne parametre korisne za što bolji rezultat u naviještanju Radosne Vijesti obraćenima, vjericama ali i onima koji će to tek postati. U užem smislu tematika sadržaja je pretežito bazirana na teološkim potkrijepljenim referencama prema učiteljstvu i naučavanju Katoličke crkve. Nadolazećim generacijama ovaj rad bi mogao poslužiti kao nit vodilja za uspješnu evangelizaciju.

Ključne riječi: crkva, evangelizacija, propovijedanje, služenje u ljubavi

UVOD

Tematika ovog pisanja je prije svega Kristova ljubav koja upućuje vjernike ban evangelizaciju i propovijedanje. U ovom radu ćemo promatrati razne vidove djelovanja evangelizacije na mlade, odrasle te one koji su tek u vjeri obraćeni. Analizirati ćemo pastoral u župnom djelovanju, dotaknuti ćemo se i seminara te duhovnih obnova i pojedinačnog rada sa ljudima u potrebi. Radosna vijest prisutna je u Crkvi kroz Homiliju, ali i kroz razna duhovna događanja. Uz Svetu Misu (liturgiju) duhovno-vjerski život čine svakodnevna životna rutina u Služenju prema Kristu, evangelizacija nije samo ono što bi vjernik i svećenici trebali činiti sa vremena na vrijeme već način života koji je usmjeren ka služenju prema Kristu; širiti ljubav Radosnu Vijest o njegovom Kraljevstvu, činiti djela pokore, činiti sve ono što je u savjesti čovjekovoj da služi istini koja će u drugima probuditi *nadu*. Propovijedati je zadaća, ali i posao svih onih koji se pozivaju da su Kristovi, propovijedati znači u Ime Krista Spasitelja, činiti djelo milosrđa prema onima kojima životni put još nije Katolička crkva ali i onima čija je vjera u Isusa Krista nepotpuna. Analitički ćemo proći sve najbitnije postavke i glavne karakteristike govornika, kompetencije koje su nužne kako bi se postigao što bolji učinak u evangelizaciji. Naglasak je na dogmatskome uporištu kroz crkvenu predaju i tradiciju te svetopisamske tekstove.

1. KLJUČNE POSTAVKE EVANGELIZACIJSKOGA GOVORNIŠTVA

1. 1. Uvod u govor propovjedništva

Prije svega *govor* je ono što sâm čovjek izlaže iz svojih ustiju.¹ *Govorništvo* je govor koji se izlaže pred publikom, može biti javno može biti i privatno. Evangelizacija čini i propovjedništvo, Radosna vijest koja je upućena vjernicima kako bi bolje upoznali otajstva Katoličke Crkve. Nadahnuti Duhom Svetim, propovjednici razlažu nadu i nauk Kristov svim ljudima svijeta po poslanju apostola koju je Krist dao prvenstveno Petru, kasnije Pavlu te svim sveticima i crkvenim ocima koji su svoj život položili za Krista vjerujući u njega i propovijedanjem nastojali približiti Ljubav koju za nas ima Trojedini Bog.

U govoru postoje mnoge karakteristike koje su važne za zadobivanje pažnje publike, samih ljudi koji slušaju određenu stvar o kojima sâm propovijedač, u ovom radu *propovjednik* - pripovijeda.² Psihološki gledano *govorništvo* je izraz onoga ljudskoga prema društvu. No, nije svaki *govor* i pripovijedanje. Razlikujemo niz vrsta govorništva, zavisno od prigode i događaja u kojemu se razlaže o određenoj temi. Interakcija publike sa onim koji evangelizira uvijek mora biti u korespondenciji sa onim brojem ljudi pred kojim se izlaže stvar. Nije isto izlagati nešto pred 50-etak ljudi i pred 1000 ljudi. Zato govorništvo ima svoje težine i dozu odgovornosti. Kada služimo Kristu, služimo u predanju u istini i ljubavi za druge a publika to itekako osjeća, i sukladno tomu kakva je bila propovijed prihvaća istine Katoličke crkve u korelaciji sa onime što im je bilo spoznajno. Nevjera kao fenomen nije strana vjernicima – ona je dio vjere. Zadaća govornika je da preko govora o Kristu vjernik spozna vjeru. Da bi vjera bila temelj životne nade i ljubavi, što zahtjeva odmak od praznovjerja i površnosti, onda je prolazak kroz iskustvo sumnje neizbježno njen sastavni dio.

Pitanje ateizma tjera vjernike na put koračanja iskustvom sumnje, motivira vjernike da preispituju svoju vjeru i da sebi samima obrazlože vjerodostojnost svojih uvjerenja. To

¹ Usp. *Opći religijski leksikon*, Adalbert Rebić (glav. ur.), Zagreb, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2002.

² Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Katekizam Katoličke crkve*, Crkva u svijetu, Split, 1994., č 1154.

se može shvatiti kao jedna vrsta neophodne katarze koja omogućuje vjerniku da uključi razumsku dimenziju svojoj vjeri prije nego li se upusti u dijalog s nevjernikom. Zato teologija kroz propovijedi nam daje odgovore na pitanja o vjeri, moralu, spoznajnim datostima o Kristovom životu. Neplodotvorno je komunicirati svoju vjeru drugima pukim oslanjanjem na vlastito iskustvo, koje, premda je za nas najdragocjenije, predstavlja osobni kalup i shvaćanje vjere, a ne realnu sliku Boga. Razum, a ne iskustvo, zajedničko je svim ljudima svijeta – i vjerniku, i nevjerniku – te čini bolju bazu za komunikaciju dviju „suprotnih“ strana. Vjera, a ne uvjerenost, podrazumijeva i uključuje sumnju u istinitost navoda iz vjerskih tekstova, u objektivnost morala, pa i u samo postojanje Boga. Čak i najčvršća vjera nailazi na trenutke sumnje i nesigurnosti potaknute osjećajem odsutnosti Boga i usamljenosti čovjeka na Božjem putu. Poruka Starog zavjeta ima veliku važnost u kristološkom govoru, jer starozavjetni spisi pomažu u shvaćanju Kristova otajstva i njegove spasiteljske uloge. Homilija³ koja je uvijek u službi radosne vijesti, ima glavnu ulogu u liturgijskim prigodama navijestiti Radosnu vijest svim narodima i nacijama, svim ljudima kojih hoće svoj život poboljšati u duhovnom i fizičkom smislu. Navještanje je dio *diakonije* koje je službeno poslanje Katoličke crkve u vidu pastoralnoga djelovanja.

Uz homilijsko propovijedanje (nedjeljne mise, zapovjedni blagdani) gdje se izlažu otajstva vjere te odredbe kršćanskoga života, imamo i propovijedanja koja su van liturgijskoga značaja.⁴ Oni su jednako tako važni za Crkvu zbog evangelizacijskog poslanja koju nam je sâm Krist donio preko apostola. Kroz duhovne obnove, konferencije, seminare Crkva Kristova se okuplja kako bi svakodnevno crpila nadahnuće Duh Svetoga koje nam je prijeko potrebno za svakodnevni život. Tu se ističe uloga propovjednika, bilo muško, bilo žensko, svećenik ili laik svatko je pozvan činiti djelo evangelizacije na koji poziva homilija. No, međutim nema svatko poslanje za vršiti djelo propovjedništva pred narodom, evangelizacijsko poslanje svih vjernika jest namijenjeno za sve, ali za održati propovijed potreban je crkveni nauk kroz naučavanje istine vjere preko tradicije i predaje u kojoj se iskazuje poslušnost Svetoj Stolici, hijerarhiji Katoličke crkve koju čine kardinali, kongregacije, sudovi te na kraju i sâm Sveti Otac.

³ Riječ „Homilija“ nadalje koristimo u sintagmama koje se vežu uz propovijed pod liturgijom.

⁴ Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Kanonski Zakonik*, Glas Koncila, Zagreb, 1996, **kan. 767 / § 1§ 2.**

1. 2. Što znači *evangelizirati* ?

Evangelizacija je govor o otajstvu Božjega milosrđa koja je društveno usmjena prema onima koji ne poznaju Krista. Ona treba izlagati jasan i teološki precizan nauk Katoličke crkve prema crkvenoj predaji i dogmama, vjerskim istinama na kojima su temelji moralno djelovanje pojedinca, na savjest koja je okrenuta prema Božanskim vrijednostima. Evangelizacija je uvijek u službi radosne vijesti, a to je da je Isus uskrsnuo; predao svoj život za nas te je apsolutna i neizmjerljiva ljubav. Ljubav koja oprašta, ljubav koja nam daje novu nadu u bolji i sretniji život. Navještaj radosne vijesti nije samo za izabrane već i za cijeli svijet koji želi poći putem istine i pravednosti.

U samoj riječi evangelizacija koja dolazi od riječi **evanđelje** (*grč. riječ eugellion*) što znači radosna vijest, vidimo da je u poslanju svakog vjernika, bilo iz redova klera, bilo od laika da donosi milosrđe, darivanje sebe (*sebedarje*), sreću, povjerenje, radost, živost ljudima koji nisu upoznali Kristovu ljubav, ljudima koji nisu upoznali vrhonaravna pitanja svoje egzistencije, ljudima koji nisu u mogućnosti spoznati u punoj svojoj slobodi da je Krist onaj koji je otkupio naše propuste, grijeha i slabosti.

Laici tj. *apostoli* su oni ljudi koji su u službi Božjoj, oni koji su primili milosti putem sakramenata te oni koji su se odlučili da će služiti Kristu i njegovoj crkvi.⁵ Drugi vatikanski koncil istakao je dvije vrste apostolata: apostolat evangelizacije i posvećivanja; prožimanje vremenitog reda evanđeoskim duhom.

„ A nama to Bog objavi po Duhu jer Duh sve proniče, i dubine Božje. Jer tko od ljudi zna što je u čovjeku osim duha čovječjega u njemu? Tako i što je u Bogu, nitko ne zna osim Duha Božjega. A mi, mi ne primismo duha svijeta, nego Duha koji je od Boga da znamo čime nas je obdario Bog, To i navješćujemo, ne naučenim riječima čovječje mudrosti, nego naukom Duha izlažući duhovnu duhovnost. Naravan čovjek ne prima što je od Duha Božjega; njemu je to ludost i ne može spoznati jer po Duhu valja prosuđivati. Duhovan pak prosuđuje (*anakrinei*) sve, a njega nitko ne prosuđuje. Jer tko spozna misao Gospodnju, tko da ga pouči? A mi imamo misao Kristovu.“ (1Kor 2, 10 – 18).

Koncil ističe radost vjere u onoj vjeri koja je nadahnuta Duhom Svetim koji pokreće Crkvu na djelovanje i služenje u ljubavi kroz zajedništvo u lomljenju kruha i molitvi,

⁵ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Dogmatska konstitucija „Dei Verbum“ o božanskoj objavi*, (18. studenoga 1965.), br. 2, u: *Dokumenti. Latinski i hrvatski, V. izdanje*, Kršćanska S., Zagreb, 1998, 3.

Krist sâm koji je u nama svima prisutan kroz milosrdnu ljubav. Zajedništvo koje ima prije svega pristup u evanđeoskom Duhu, širiti Radosnu vijest i propovijedati evanđelje svim narodima svijeta.⁶

⁶ Usp. Anđelko Domazet, Evangelizacija zajedništvom, u: *Počeci: časopis bogoslova Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja*, 12 (2015.), 1, 8.

1. 3. Ključni segmenti propovijedi

Ključna karakteristika propovijedi jest radost. Radost koja izvire iz ljepote života onoga koji hodi s Kristom kroz život gledajući ona nebeska dobra. Biskupi, đakoni, svećenici te svi laici koji čine Katoličku crkvu pozvani su naviještati evanđelje puni entuzijazma za druge u nadi da će svi ljudi koji nisu kršćani, u konačnici to i postati. Kroz naglašenost Duha Svetoga i prizmu duhovnog stanja čovjeka stavlja se temeljni naglasak za razumijevanje treće Božanske osobe – Duha Svetoga kao glavnog pokretača, Vatre i gorućeg Ognja Crkve i svih onih koji su sudjelovali u stvaranju i donošenju Evanđelja (Radosne vijesti) poganim, nevjernim narodima.

Biti kršten u Duhu znači postati potpuno svjestan prisutnosti Duha Svetoga u svome životu. Kada Duh Sveti ispuni osobu, osposobljava se za Božje djelo. Teološko tumačenje je, dakle, da se radi o novom (ne) sakramentalnom primanju Duha Svetoga s ciljem da se učini svjesnim prisutnost Duha koji prebiva u osobi već po sakramentima - krstu i potvrđi. Ovo iskustvo krštenja u Duhu i vatri na Pedeseticu osposobilo je učenike da izađu iz svojih strahova i komocije te započnu evangelizaciju svijeta počevši od Jeruzalema.

Svaki čovjek ima priliku da bude radostan u svojoj vjeri, a k tome mu najbolje pomaže Duh Sveti. Duh Sveti vodi Crkvu u naravi poslanja služenja u ljubavi prema onima kojima je ljubav Kristova, nužno neophodna. Ulazak u misterij Božje ljubavi i kraljevstva Božjega evangelizacijski je proces kojemu je začetnik sâm Duh Sveti. Budući da vjernici slušaju cijeloga života nove propovijedi ono konstantno u njima ostavlja nove tragove spoznajnih datosti.⁷

Kod propovijedi važno je imati na umu da je propovjednik radostan, a radostan duh manifestira se pokretima, govorom, motorikom, izrazom lica gdje vidimo govor koji je autentično potkrijepljen znanjima o Isusu Kristu. U životu bilo svećenika, bilo laika ili pak redovnika, vidi se radost u vjeri i u onome što kroz tu vjeru živi. Narod to prepoznaje i sukladno tomu se odaziva na poruku mira, ljubavi i nade koja u propovjedniku izvire u čežnji za navještanjem Isusova poslanja. Propovijed nije samo prenošenje evanđeoske vijesti već je i ono svjedočenje života koja se ne prenosi samo riječima već i djelima. Za propovijed valja reći da biti trebala biti kristo-centrična, usmjerena na cjelokupni Isusov

⁷ Usp. Anton Bozanić, *Evangelizacija i sadašnja nova evangelizacija*, u: *Obnovljeni Život: časopis za filozofiju i religijske znanosti*, 53 (1985.), 2, 143.

život i djelovanje. Zadnje poglavlje Ivanovog evanđelja ističe da se koliko je Isus činio djela ne bi moglo popisati u sve knjige svijeta, gdje vidimo da je uporište za sastavljanje propovijedi u mnogočemu opsežno.⁸

Vrlo bitna karakteristika tj. specifikum evangelizatora jest mudrost. Duh razboritosti i mudro primjenjivanje spoznaja u propovjednikovom životu ključni su segment za propovijed koja u sebi ima Duha Božjega, glas istine i nade koji je poželjno da prije nego što će propovjednik ispropovijedati propovijed, stavi na papir. Radi lakšega snalaženja te da u propovijedi sâm propovjednik ne skreće s teme, puno je efikasniji efekt da netom prije govora stavi razmišljanja u tekstualnom obliku ili barem natuknice koje će ga potaknuti da o određenoj temi potakne raspravu.

Trajanje same propovijedi nije proglašeno niti jednim dekretom⁹, koncilom, niti jedan Papa nije proglasio koliko mora trajati propovijed. Taj segment pripada pod ingerenciju samog propovjednika koji sukladno o Evanđeoskoj temi koju hoće obraditi prilagođuje duljinu same propovijedi. Preporuka Svete Stolice je da u dane preko tjedna, pod liturgijskim slavljinama propovijed traje cca. 10 – 15 min., nedjeljna propovijed cca. 20 min, a kada su blagdanske prilike valja propovijed napraviti i do 30 min.¹⁰ (pogotovo kada je vazmeno i korizmeno vrijeme jer je objašnjenje tih događaja uvelike potrebno razložiti vjernicima radi boljšega upoznavanja onoga što slavimo u liturgijskim danima). Kod propovijedanja u danima preko radnoga tjedna valja naglasiti kako Crkva nalaže svećenicima da je poželjna stvar da se propovijedanja odražavaju svaki dan, međutim to isto nije strogo kanonski propisano od strane Katoličke crkve unutar kongregacije za nauk vjere.¹¹ Propovijed iziskuje i samu pripremu pred liturgiju, a ako su svećenici preopterećeni nekim radnim pastoralnim događanjima preko dana, nisu je dužni spremati (međutim zakonodavstvo Crkve je po disciplinskim pitanjima npr. čitanje svakodnevnoga časoslova, vrlo jasno postavilo kriterij, da takva nedisciplina dovodi u grijeh). Što se tiče propovijedi Sveta Stolica stavlja naglasak kako je okvirni termin sat do sat i pol vremena. Često to nije samo jedna propovijed, ako su i konferencije onda je tu i mnoštvo govornika,

⁸ Usp. *Katekizam Katoličke crkve*, Zagreb, 1994., 2472.

⁹ Dekret – termin za dokument drugog vatikanskoga sabora. Koncil je donio 3 deklaracije, 4 konstitucije (zakonika) te 9 dekreta: *Inter Mirifica* (uloga crkve u medijskom priopćavanju), *Unitatis Redintegratio* (ekumensko pitanje), *Orientalium Ecclesiarum* (pitanje istočnih katoličkih crkava), *Christus Dominus* (biskupovi zadatci), *Optatam Totius* (obrazovanje unutar kleričkog staleža), *Perfectae Caritatis* (reforma crkvenih redova), *Apostolicam Actuositatem* (bitnost laika u Crkvi) *Presbyterorum Ordinis* (svećenički zadatci), *Ad Gentes* (misijsko poslanje Katoličke Crkve).

¹⁰ Usp. *Kanonski Zakonik*, Zagreb, 1996, 762-772.

¹¹ U Kanonskom Zakoniku, poglavlju prvom; ističe se da je dužnost biskupova da propovijeda pod liturgijskim slavljinama koje uključuju nedjeljna misna slavlja, blagdane itd.

i propovijedi za redom, što je za vjernike koji slušaju dinamična i zanimljiva stvar. Samo se mora imati na umu da propovijedi ne budu dugačke radi toga što je logično da nakon dužeg vremena koncentracija samih vjernika pada.¹²

¹² Usp. *Isto*, Kan. 762–772.

1. 4. Dogmatsko utemeljenje propovijedanja

Sveto pisma, tradicija i predaja jesu temelj vjerovanja Katoličke crkve. Crkva koja po nicejsko-carigradskom vjerovanju jest sveta, apostolska, živi je udio Kristov na zemlji. Sveto Pismo, crkveni dokumenti, istine vjere koje su donijeli ekumenski sabori srž su i doktrina življenja kršćanskoga života pa tako i same teologije propovijedanja. Katolička crkva je bogata riznica i lepeza mogućnosti, od crkvene povijesti prema patrologiji, do biblijske hermenutike sve do eshatološke antropologije, propovjedniku se nudi niz Kristoloških datosti iz kojih će crpiti inspiraciju za sastavljanje govora. Radosna vijest u sebi daje ultimatum da je ona koja izlaže temeljni nauk Katoličke crkve i kao takav mora biti vjerodostojan. Problem bi nastao kada bi propovjednik svjesno naučavao protiv nauka Katoličke crkve, u tom slučaju on je heretik¹³ i stavljen je pod pitanje izopćenja iz same Crkve.

Svjedočanstvo¹⁴ kao izraz pristranosti uz Krista sastavni je dio mnogih propovijedi. Ono ne treba imati uporište u dogmatskoj biti, već u svjedočanstvu života kao takvoga. Tu se može upasti u dualizam gdje je vrlo bitna predaja. Nakon tridenske rasprave i polemike glede objave i tradicije, doktrine i discipline unutar Katoličke crkve mogu se utvrditi još četiri sloja pojma predaje :

1. upisanost objave = Radosna Vijest koja je ne samo u Bibliji nego i u srcu;
2. govor Duha Svetoga tijekom propovjedništva Crkve u povijesti;
3. koncilna aktivnost, djelovanje Crkve preko biskupa;
4. bogoslužna predaja i cijela predaja života Crkve¹⁵

U ova četiri sloja, koja moramo imati pred očima kao misaonu pozadinu sabora, izražena je, dakako, ona zbiljnost kršćanskog prezenta u kojemu je, također prisutna i sva postapostolska prošlost Crkve koja seže unatrag sve do samog apostolskog doba kao cjelina crkvenoga života u kojemu je Pismo središnji, ali nikada i jedini element. Kao što je autor Svetih knjiga sâm Bog tako i po nadahnuću Duha Svetoga autor samog

¹³ Heretik, teološki pojam za onog pojedinca koji naučava krivovjerje. Npr. u povijesnoj zbilji to je bio Nestorije koji je naučavao da djevica Marija nije Bogorodica, već Kristorodica. Takve stvari se protive dogmi, a pošto se protive istinama koje ih je Katolička crkva službeno proglasila (ovlast da dogmu promjeni ne može ni rimski prvosvećenik, eventualno koncil) protivni se i svima nama vjernicima koji se nazivamo Kristovima.

¹⁴ Bitno je naglasiti da svjedočanstvo nije samo katolički pojam. U pojmovniku može ga se naći i vezanim za sasvim drugu duhovnost koja u suštini ne treba biti niti duhovnost već pojam koji obuhvaća jednu sekvencu čovjekova života ili pak cijeli njegov život gdje je pojedinca zadesilo iskustvo imanentnoga.

¹⁵ Usp. Josphe Ratzinger, *RIJEČ BOŽJA Pismo – tradicija – služba*, Zagreb, 2004, 94.

svjedočanstva, putem autentičnosti življenja života Crkve propovijeda o događanjima koji su se zbili u ono vrijeme kada je pojedini propovjednik živio.¹⁶

Kod propovijedi Homilije, koncil¹⁷ stavlja naglasak na Svetopisamskome utemeljenju.¹⁸ To utemeljenje ima svoj imperativ u nadahnutosti u pročitanoj odlomku, u tekstu koji će propovjednika nadahnuti da svoju propovijed utemelji na znanjima Kristologije sa kojom ne može pogriješiti. Treba naglasiti bitnost kojom je Bog učinio dionikom slobode po daru moralne razlučivosti koja je jako važna za propovjedničke datosti.¹⁹ Kršćanstvo je uvijek bilo uvjerenjeno da postoji povijest objave i povijest vjere.²⁰

Kod temeljnih postavki katoličkog *creda* ustvrdila su se doktrinalna načela po kojemu se cijela Crkva ravna: 1. Drevnost svetih spisa koje su napisane od samog Duha Svetoga 2. Evanđelje - koje nije napisao naš Gospodin, nego je naučavao usmeno i usađivao u srca; od čega su evanđelisti kasnije ponešto i zapisali, dok je mnogo toga ostala zapisano u srcima vjernika 3. Budući da Sin Božji nije ostao zauvijek s nama u tjelesnom obliku, poslao je Duha Svetoga koji će u srcima vjernika objavljivati tajne i Crkvu će učiniti svjedocima istine do svršetka vremena.²¹

¹⁶ Usp. TRIDENTINSKI SABOR, Dekret o prihvaćanju svetih knjiga (8. travnja 1546.), u: DENZINGER, Heinrich, - HÜNERMANN, Peter, *Zbirka sažetak vjerovanja, definicija i izjava o vjeri i čudoređu*, UPT, Đakovo, 2002., br. 1501-1505.

¹⁷ Koncil u narednim terminima koristimo isključivo za drugi vatikanski sabor, održan u Rimu (Vatikanu) kojeg je sazvaio 11. listopada 1962. godine papa Ivan XXII. (u 4 zasjedanja koja su trajala do 8. prosinca 1965. godine.) gdje je papa Pavao VI. dao završne misli.

¹⁸ Usp. *Kanonski Zakonik*, Zagreb, 1996, 760.

¹⁹ Usp. KONGREGACIJA ZA NAUK VJERE, *Persona humana. Izjava Kongregacije za nauk vjere o nekim pitanjima seksualne etike* (29. prosinca 1975.), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2003, 3.

²⁰ Usp. Karl Rahner, U čemu je trajno značenje drugog vatikanskoga sabora?, u: *Obnovljeni Život: časopis za filozofiju i religijske znanosti*, 40 (1985.), 3-4, 324.

²¹ Usp. Josph Ratzinger, *RIJEČ BOŽJA Pismo – tradicija – služba*, Zagreb, 2004, 18.

1. 5. Vjera i um - ključne karakteristike vjernika

Bitno područje filozofiranja npr. kod svetog Augustina²² zauzima i pitanje o početku ljudskog života.²³ To je pitanje bitno za psihološku razradu govorništva. Augustin je uključio podrijetlo duše, baštinjenje istočnoga grijeha, uskrснуće nerođene djece, sakrament krštenja i pobačaj. On je, poput Plotina, smatrao da su tijelo i ljudska duša tijesno povezane, ali i odijeljene, te razlikuje jedno od drugoga. Za razliku od stoika, Augustin je dokazivao kako je razumska duša ulivena u tijelo prije rođenja. Poput Aristotela, vjerovao je u raniju animaciju, ali Aristotelovu ideju o sukcesivnom ulijevanju duše u embrij nije prihvaćao. Augustin je uvijek govorio o ljudskoj razumskoj duši koja se ulijeva u materijalno tijelo.

Crkva, zajednica vjernika sa svoje strane, ne može drugo učiniti nego visoko cijeliti posao razuma kako bi dospjela do onih odluka koje sam ljudski život čini časnijim, uzvišenijim, ali prije sveg svetim. Ona sama u filozofiji opaža put kojim se spoznaju glavne istine koje se tiču ljudskog prebivanja na zemlji. Istodobno filozofska promišljanja drži nužnim oruđem pomoću kojega bi razum dublje istražio vjeru i istinu evanđelja i da bi se istina evanđelja podijelila s onima koji još nisu na egzistencijalno – spoznajnom putu života.²⁴

Nužnost nekog čvrstog temelja na kojem bi se mogao izgraditi kvalitetan život pojedinih ljudi i društva osjeća se tim jače, osobito kada je nužno uspostaviti djelomičnu ili pak (ne) potpunu narav postavki koje uzdižu prolazne stvari na stupanj vrednota i dok se pričinjaju kao da su sama moć kojom se može postići pravi smisao ljudskog postojanja. Vjera se temelji na spoznaji da je Bog prvo i završno počelo svih stvari koje se tiču ljudskog postojanja, a um se temelji na spoznajnoj datosti da je ograničen, ali uz vjeru um je onaj koji daje nove vidike u spoznaji prema Kristu.

Spozaja koja nas vodi ka moralnom dobru i djelovaju u skladu sa Kristovim zakonom ljubavi. Propovjednik kao i vjernik koji tek prihvaća istine vjere i put Kristov, služi se kako u Knjizi Sirahovoj, mudročću koja dolazi isključivo od Gospodina,

²² Sv. Aurelije Augustin († 430.) utemeljio je vrlo racionalne postavke o životnim datostima kroz prizmu moralnog razlučivanja a to su : unutarjost, sudjelovanje i promjenjivost.

²³ Usp. Aurelije Augustin, *Država Božja*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1996. 127-249.

²⁴ Usp. Ivan Pavao II., Fides et ratio – Vjera i razum. *Enciklika o odnosu vjere i razuma*, (14. rujna 1998.), Zagreb, 1998, 8-16.

razumom koji se daje čovjeku Božjem koji je u poslanju vršiti djela milosrđa te u konstantom poslanju biti i htjeti činiti dobro.²⁵

²⁵ Usp. *Katekizam Katoličke crkve*, Zagreb, 1994., 2500.

2. EVANGELIZACIJSKI SEPKTRI DJELOVANJA

2. 1. Navještaj Riječi Božje kroz prizmu suvremene evangelizacije

Navještaj evanđelja je prije svega društveno pitanje. Pitanje koje uključuje životno poslanje vjernika da li je u stanju vršiti djelo Gospodnje u pluralnom, modernom društvu gdje je pitanje vjere u Isusa Krista stavljeno u drugi plan. Zato je cilj i zadaća svakog kršćanina da taj Božji plan kojeg Krista naziva da je „put, istina i život“ staviti u primarnu djelatnost svoga ovozemaljskog života. Isus je na temelju toga ponudio definiciju čovjeka koja najbolje odgovara našoj ljudskoj naravi gledano iz perspektive kršćanske antropologije. Ta definicija glasi: Čovjek je duh, koji ima dušu i živi u tijelu. Iako lako padamo u napast promatrati ljudsko biće kao skup nebrojenih stanica; mišića, kostiju, mekih tkiva, žila itd. mi ljudi smo prema Objavi bitno duhovna bića. Kao takvi imamo duhovne potrebe koje moraju biti zadovoljne na bilo koji „duhovni“ način, iako mi kršćani znamo da je samo jedan način ujedno i Božji način. To je život s Bogom, za nas katolike, sakramentalni i molitveni život koji započinje novim rođenjem tj. temeljnim sakramentom krstom/krštenjem, a nastavlja se kroz osobnu molitvu i posvećenje.

Duh ima svoje potrebe, svoju glad koju treba nahraniti, a jednako to imaju i tijelo i duša. Tijelo smo već definirali, ostaje još da nešto kažemo o duši ili psihi. Ona se sastoji od volje, misli, osjećaja i podsvijesti. Ljudi, bez obzira jesu li religiozni ili nisu, u svojim dubinama procesuiraju svijet i događaje kroz razne psihološke „filtre“. Neka iskustva podižu i ispunjavaju, a neka ranjavaju do te mjere da zahtijevaju ozbiljno bavljenje s posljedicama sve do liječenja. Tako stečene rane ponekad mogu oblikovati i svjetonazor. U hagioterapiji²⁶ se zato govori o tzv. emocionalno – moralnim ranama. Vjerovjesnik mora imati na umu da ga ponekad slušaju osobe s takvim problemima. Jednako tako mora uzeti u obzir da ga slušaju osobe raznih uzrasta, obrazovanja i kulturoloških raznolikosti. Sve to čini poziv vjerovjesnika kompleksnijim nego li se to na prvi pogled čini. U tom ćemo smislu, osim oficijelnih teoloških studija posegnuti za raznim oblicima edukacija koja uključuju i usvajanje komunikacijskih vještina.²⁷

No, najbolja će nam škola ipak biti Učiteljeva, koji je bio preteča svih kršćanskih

²⁶ Naziv za istraživačko – terapijsku metodu kojemu je bit istraživanje čovjekove antropološke dimenzije koja se vodi po moralnim načelima.

²⁷ Usp. Tomislav Ivančić, Najprije evangelizacija; u: *Crkva u Svijetu*, 20 (1977.) 2, 100.

evangelizatora. Evangelizacija je možemo reći i dar, dok je već katehizacija rast u vjeri i hod s Bogom u otajstvima Kristove Crkve preko sakramenata, djelima praštanja te djelima milosrđa. Kako je evangelizacijski djelovala Crkva kroz tisućljeća obilate povijesti, moramo se zapitati kako je sâm Isus naviještao/evangelizirao? Činjenica da je bio rabin govori nam da je bio učen. Očito je i sam završio neke od škola kroz koje se pripremao za poziv vjeroučitelja, propovjednika, evangelizatora. U tim školama je zasigurno učio i o povijesti i tradiciji svojega naroda u kojemu je bilo zemljoradnika, ribara, učenjaka i ostalih. Svima se obraćao „jezikom“ za kojega je vjerovao da ga mogu razumjeti. Takav pristup mu je otvorao vrata mnogih ljudskih srdaca i domova. Postupno je stjecao povjerenje kod ljudi jer su ga doživljavali kao jednog od njih.

Isus se obraćao milosrdno grupama i masama ljudi, ali je tražio osobni kontakt kad god je to mogao. U tim situacijama iskazivao je ljubav, ohrabrivao, tješio, a djecu je blagoslivljao. Sve to je hranilo ne samo srca već i duševnost njegovih slušatelja. S druge strane, lako možemo zamisliti Isusa kako govori sve što je govorio, poput Govora na gori, ali kao hladnog, distanciranog ili čak mrzovoljnog propovjednika. Naravno da bi krajnji efekt, a to je pokretanje masa, ili sasvim izostalo ili bilo tek djelomično uspješno.

Krist kao čovjek koji je kao i mi - duh, duša i tijelo, ulazio je u ljudske sudbine, s njima je bio čovjek koji se zna veseliti na ljudski način kao na svadbi u Kani Galilejskoj. Nije došao samo zato da svojom istinom nahrani nečiji duh, već čitavog čovjeka uroni u istinu. Već je sv. Pavao to razumio pa je pokušavao biti sa Židovima Židov, a s Grcima Grk. Jednako tako i današnji vjerovjesnici moraju biti cjeloviti ljudi i stvarno, što je moguće više i dublje iscijeljeni u svojim dubinama. Poštujući ljudsku duševnost tj. psihi, Radosna vijest koja se naviješta lakše će naći put do ljudskoga duha, biblijski rečeno do srca. Te činjenice mora biti svjestan svaki vjerovjesnik, propovjednik i evangelizator.²⁸ Vjernik i vjera su povezani putem dara vjere koje daje sam Bog u posvetnim milostima te sakramentima Crkve.

Vjerovjesništvo koje je u svojoj suštini nadahnuto Duhom Svetim, koji pokreće Katoličku crkvu prema cilju da doktrinu Svetoga Pisma propovijedaju iz perspektive Božje ljubavi koja je objavljena u Isusu Kristu. Osjećaj za Svetopisamsku nadahnutost u propovijedima može imati samo onaj koji kao i kod svih vjernika ima *Sensus Fidelium*²⁹

²⁸ Usp. *Katekizam Katoličke crkve*, Zagreb, 1994., 2472.

²⁹ *Sensus fidei* (instinkt) ”očituje se kao nadnaravan osjećaj vjere cijeloga naroda kad, od biskupa pa sve do posljednjega vjernika laika, pokazuje opće svoje slaganje u stvarima vjere i morala“. Citirajući konstituciju „LG“ (*Lumen gentium*) drugoga vatikanskog koncila, *Katekizam* dodaje: ”Tim osjećajem

živu predaju svete Crkve, analogiju vjere te osjećaj za svetost i posvećenost u proučavanju jedinstva predaje. Zato je tu nova evangelizacija koja je će onjeti novu snagu crkvi Svećenička, pastirska služba je preko Krista do apostola Petra povjerena isključivo u sastavu Crkve muškarcima, ali to ne umanjuje važnost žene i ulogu njezinog poziva u evangelizaciji. Radost je u ateiziranom svijetu naviještati evanđelje, primjerice putem medija. Mediji su u spektrima društvenog priopćavanja glavna nit vodilja za širenje informacija o događanjima koji se unutar Katoličke crkve. Mnogi vjernici žele znati što se događa u Svetoj Zemlji, a tu im najprije pomažu mediji koji su orijentirani pro-katolički. Vjernici putem vjerskog tiska i televizije informirani su o stanjima u Vatikanu i papinskoj aktivnosti preko sredstava društvenih priopćavanja kao što su društvene mreže, televizija te internet. Dakako, valja napomenuti i da se pitanjima Crkve bave i oni koji su u tom modernom svijetu, zato Crkva treba biti u korak s vremenom i pružiti vjernicima kvalitetan vjerski informativni sadržaj što je jasan začetak jedne drugačije evangelizacije.

vjere, što ga pobuđuje i podržava Duh istine, Božji narod pod vodstvom svetog učiteljstva, uz vjeru, 'koja je jednom bila predana svetima', nepokolebljivo pristaje, ispravnim sudom dublje u nju prodiru i potpunije ju primjenjuje u život'. Takva definicija, u dijalektici odnosa Pisma i predaje i njihova tumačenja, uključuje mogućnost da bude protumačena kao da učiteljstvo, a s njime i crkvena hijerarhija, imaju stanovitu prednost u posjedovanju jasnoće osjećaja za vjeru, i to ne samo pred laicima, nego i pred teolozima. No, što je s osjećajem vjere u slučajevima kada se taj osjećaj u laika ne podudara s očitovanjem osjećaja vjere kakav očituju crkveni službenici, preciznije: kada "osjećaj za vjeru" (*sensus fidei*) nije podudaran s vjerskim osjećajima samih vjernika (*sensus fidelium*)? Pod izlikom da "običnim vjernicima" treba ponuditi gotove odgovore kao da nisu kadri sami ni misliti ni vjerovati, ili kao da misao nije sastavan dio vjere, do sada su uvjerenja i zalaganja vjernika laika u spornim pitanjima bivala u Crkvi prešućivana ili marginalizirana. No, sad već i Vatikan mora prihvatiti da bivaju postavljena i u samom srcu Crkve doista, biskupi se često ponašaju kao da imaju monopol nad istinom, pogotovo kad je riječ o tumačenjima moralnih normi. Takav stav opravdavaju apostolskom sukcesivnošću koja im daje osobitu milost službe. I zaštitu, kadikad i od zdravoga razuma. Opreka između nauka Crkve i osobnoga uvjerenja vjernika po pitanju kakve moralne norme – reći će "pravovjerni" katolici – nemoguća je situacija jer vjerniku njegova savjest ne može naložiti ništa što nije u skladu sa "službenim" katoličkim moralom: oblikovana savjest bi trebalo da prihvaća moralne norme zajednice. Na prigovor, pak, da se moralne norme mijenjaju kroza povijest, odgovaraju kako posljednja instanca i nije savjest, nego – "volja Božja". Stoga se crkvena hijerarhija često prema vjernicima odnosi kao prema nedorasloj djeci u čije ime mora odlučivati i kojima mora tumačiti što je "volja Božja" za ovu ili onu situaciju. Time se stavlja na mjesto koje bi trebalo biti sačuvano za Duha Svetog te zapravo uspostavljaju ideologiju nasilja. John Henry Newman pisao je o tri učiteljstva u Crkvi: učiteljstvu biskupa, teologa i laika. Da bi Crkva štogod proglasila naukom vjere, potrebna bi bila suglasnost svih triju učiteljstava, a posljednja dva sustavno su poslije drugoga vatikanskog koncila bivala stavljena u drugi plan.

2. 2. Oblici djelovanja

Katolička crkva je svestrana u svojem evangelizacijskom poslanju što ju čini raznolikom i posebnom, te nitko ne može reći da je njen katolicitet doveden u pitanje da li je ona sama po sebi zanimljiva, raznolika u mnogočemu sveobuhvatna u svojim događanjima i pokretima. Bilo da se radi o skupini mladih ili pak onih starijih koji su nanovo rođeni, kršteni i hoće služiti i raditi za Krista. Božja kuća sve poziva na djelo milosrđa, dobrote i ljubavi. Zato u njoj postoje toliko lijepih stvari da je svakome tko još nije postao kršćaninom privilegija raditi na njivi koja se zove Rimokatolička, Isusova Crkva.

U Katoličkoj crkvi od pastoralna do karitativnog rada prisutno je mnoštvo pokreta, zajednica, društava koje promiču katoličke vrijednosti i promiču evanđeoski duh. Jedno od oblika djelovanja je svakako pastoralno djelovanje. Župa kao zajednica vjernika okupljena oko župnika čini malo stado u velikom moru Kristove milosti. Jedan vid župnog zajedništva je vjeronauk za krizmanike/prvopričesnike, zbor mladih, zajednica za razmatranje biblijske riječi, zajednica mladih, pripravnici za sakrament bračnog zajedništva, zajednice koje organiziraju duhovne susrete uz klanjanje pred Presvetim uz molitvu i slavljenje, te razne molitvene zajednice. Od vijeća koji su u pastoralu gdje su vjernici laici u parlamentarnom konsenzusu, imamo župno ekonomsko vijeće te pastoralno vijeće.

Župnik na župi je zadužen za cjelovito ostvarivanje Crkve kao zajednice u punom smislu događaja i aktivnosti koje nisu samo liturgijska stvarnost već i svakodnevna životna rutina župljanina koji hoće živjeti s Kristom u evangelizaciji i ljubavi. Ono što su župnikove zadaće kao primarni pastoral kanonski je propisano sljedeće: podjeljivanje sakramenata, služenje liturgije, vođenje pastoralnih vijeća itd. Za proučavanje pastoralne brige nam pomaže pastirsko bogoslovlje koje nam pobliže razlaže nauk o samoostvarenju Crkve.³⁰ Pod župnom stvarnošću podrazumijevamo župu kao živu stvarnost i kao juridičku ustanovu (odredbe ustanovljenja, dekret, teritorij, granice župe). Povijest pastoralna pokazuje da Crkva nikada nije bila bez župne zajednice – uvijek je neophodni čimbenik u njenom životu. Novozavjetni pojam *ecclesia*³¹ pokazuje s jedne strane da su kršćani od početaka živjeli u zajednicama, a s druge strane te zajednice su posjedovale

³⁰ Usp. Wilhelm Keilbach, Psihologija religije, psihologija dubina i pastoralna psihologija, u: *Bogoslovska smotra*, 37 (1967.), 1-2, 22.

³¹ Lat. *ecclesia* označava pojam za sveopću zajednicu vjernika.

socijalne forme. Župna zajednica u suštini ne bi smjela biti: čisti birokratski centar, jednostavni administrativni centar masa osoba baza bez hijerarhije i hijerarhija bez baze skup osoba koji su samo praktični vjernici, a ne angažirani ljudi. Župna zajednica bi trebala biti zajednica osoba koji žive u zajedništvu s Bogom, temeljno opredjeljenje za Isusa Krista, zajednica osoba koje žive u međusobnom zajedništvu, to se i pokazuje vidljivim znakovima zajednica osoba koje prožima misijski duh (evangelizacija drugih), zajednica osoba koje žive u zajedništvu s hijerarhijom, ali i hijerarhija treba biti u zajedništvu sa zajednicom. Zajednica je ona koja je i kod apostola bila vidljiva i da nije bilo nje danas ne bi imali Crkvu da je možemo zvati obitelji.

Molitvene zajednice imaju cilj okupiti ljude prvenstveno u, kao što sama riječ kaže, molitvi tj. predanju duha, duše i tijela Kristu Gospodinu. Molitva je srž duhovnoga života svakog pojedinca u zajednici. Kod molitvenih zajednica valja naglasiti da je tu prisutno zajedništvo, a ne individualizam. U molitvenim zajednicama ljudi se okupljaju i pod vidom čitanja i razmatranja Božje riječi, proučavanja i razmatranja i samim time i raspravljanja oko poruke koju nam Gospodin šalje preko Duha Svetoga u svome pismu. Tu su prisutna i klanjanja, Sv. Mise, slavljenje sakramenta kao i mentorstvo duhovnika koji predvodi zajednicu. U pojedinim župama slučaj je da su molitvene zajednice sastavni dio župskog pastorala, no negdje to nije slučaj, premda mjesto održavanja može biti na teritoriju župe. Razlikujemo sljedeće tipove zajednice :

- 1. Narodno - crkvena zajednica** → vjersko jedinstveni model svojstven seoskim ambijentima. U gradovima se ne može pronaći jer je sekularizacija i industrijalizacija. Kler je u povlaštenom položaju, a vođenje autoritativnim stilom, njegovo služenje u minimalnoj ponudi, na naše, sakramente i pobožnosti.
- 2. Servisna stanica** → povezana s narodno-crkvenim tipom zajednice. Ima djelomične temelje u starom crkvenom pravu. Tamo su stajali voditelj i pastir i nudili im spasenje. Oni su na raspolaganju ponuditi ta dobra spasenja ukoliko zajednica to traži.
- 3. Obrambena zajednica** → pokušava pridobiti većinu stanovništva gdje egzistira. Ukoliko to ne uspije, zatvara se u sebe i ne dopušta nikakav utjecaj izvana. Razvija se frontalno i borbenog je mentaliteta, željezne discipline i netolerancije.
- 4. Župska obitelj** → župno jedinstvo, obiteljski elementi, povezanost, prava kršćanska *koinonia*. Naglasci su na liturgiju i Bibliji. Taj tip modela nastaje na

reakciju na narodno-crkvenu zajednicu; išlo se s time da se osnuju manje prigradske župe gdje bi se moglo bolje raditi.

5. Zajednica dobrovoljno/dragovoljnih → karakterističan broj članova Crkve drastično bi se smanjio i ograničio na aktivne članove. U središtu je euharistija, nakon toga razgovor i kružoci. Svatko slobodno djeluje u zajednici gdje on hoće i čini to intenzivno. Nije povezano s teritorijem.

6. Osvjedočene zajednice → postoje od vremena prvih apostola (kerigme)³²

- Podvrste: - redovnici/redovnice - progresivnih ili konzervativnih tendencija
- orijentirajuće grupe - prihvaćaju vjernike
 - karizmatičke grupe
 - kritičke zajednice
 - zajednice koje razmatraju čitanje Božje riječi putem metode „*lectio divina*“

7. Nova zajednica katekumena → Katekumenat koji još i dan danas živi u slavljenju sakramenata i euharistije. Župna zajednica je mjesto održavanja.

8. Ekumenska zajednica → Zajednice koje se sastoje od članova koji su različitoga, mješovitoga konfesionalnoga podrijetla. Ta zajednica pretpostavlja jedinstvo partikularnih Crkava, no međutim takvo zajedništvo još nije ustanovljeno.³³

Hrvatska biskupska konferencija stavlja naglasak da je župno djelovanje unutar župne zajednice vrhonaravno pitanje ne samo pasorala već i evangelizacije. Pitanje onih koji su na marginama društvene zajednice svakako da bi trebale biti pitanje kojim se treba pozabaviti društveni rad Crkve. Župa kao teritorij je sačinjena od mnogo laika, što pojedinaca, što obitelji koji su uvijek u potrebi i kojima treba pomoći. Tu Krist ističe da je ljubav prema siromašnima ona ljubav koja pokreće svijet, a samim time i Crkvu da se društveno angažira. Ljubiti onoga koji te ljubi, prije svega je znak velikog prisustva Duha Božjega, a ljubiti onog koji je u potrebi ili je neprijatelj to je već znak svetosti. Svetost

³² Lat. *Kerygma* – dolazi od glagola *keryssein* što u grčkom jeziku označuje vijest javnog značenja koju općenito prenosi neki glasnik, dok u Novom Zavjetu označuje naviještanje evanđelja židovima i poganima, proglašavanje radosne vijesti spasenja posredovanjem Krista Gospodina, umrloga i Usrksloga. Upotreba tog izraza u teologiji učestala je posebno počevši od četrdesetih godina XX. st. kada je jedna skupina teologa isusovaca s fakulteta u Innsbrucku (Jungmann, braća Karl i Hugo Rahner, Franz Lackner i Franz Dander), konstatirajući kako teologija koja podučava u sjemeništima više nije u stanju hraniti i nadahnuti propovijedanje budućih pastira i prvih kršćana, prijedlog je bio vraćanje prvog apostolskoga navještanja.

³³ Usp. Josip Šimunović, *Župna zajednica na početku trećega tisućljeća. Pastoralno-teološka razmišljanja o mogućnostima ostvarivanja župnoga pasorala u Republici Hrvatskoj*, Glas Koncila, Zagreb, 2009, 5-17.

koja je u mnogočemu poniznost, istinski je znak poštovanja čovjeka prema danim blagoslovima koje ulijeva Trojedini Bog.

Jedan od posebnijih života svetosti na području oblika djelovanja u katoličkoj crkvi svojim životom je potvrdila Sveta Marija Terezija iz Calcutte koja je pokazala svojom svetošću te nastojanjem u evangelizacijskom radu potvrditi poslanje Crkve koje je prije svega rad. Rad za Krista, za malog čovjeka, rad u mnogočemu koji je i fizički i psihički. Pod područje evangelizacije svakako spada i djelovanje koje rade pojedini redovi unutar crkve. Salezijanci djeluju u svojstvu evangelizacije kod pastora mladih, dominikanci kojima je primarna djelatnost propovijedanje, djeluju u društvu na suvremeni način služenje u ljubavi za one koje hoće otkriti Kristova otajstva, dok benediktinci primjenjuju služenje Gospodinu pod geslom „*Ora et lebor*“³⁴. Koncil ističe da je najveće evangeliziranje ono koje je u naravi Kristovoj da se očituje mir i dobro. Crkva je sama u sebi sveta posvetnom milošću koju je dobila preko apostola i Sv. Petra, a radom u Crkvi stječu se evangelizacijske radne navike na koje presveti Otac spušta blagoslov. Osjećanjem potrebe da izrazimo čuvstva, molitvom mi svi pridonosimo evangelizaciji.³⁵

³⁴ *lat. Ora et lebor* – moli i radi odnosilo se ne Benediktinske samostane početkom 13. stoljeća u Europi.

³⁵ Usp. *Katekizam Katoličke crkve*, Zagreb, 1994., 927.

2. 3. Objekt propovijedi – narod Božji

Narod Božji je temeljni biblijski pojam kojim se označava Izrael u Starom Zavjetu. U konstituciji o Crkvi *Lumen Gentium*³⁶ jedan je od glavnih pojmova kojima se označuje Crkva. Nakon govora o Crkvi kao otajstvu govori se o njenoj povijesno-spasenjskoj vidljivoj naravi (*ex hominibus*), a pojam narod Božji podrazumijeva odnose. Možemo Crkvu promatrati u odnosu prema Bogu (izražena poruka ljubavi i Božjeg milosrđa prema čovjeku koji je toga svjestan i on stoga s Bogom izgrađuje neposredni odnos), u odnosu unutarne izgradnje kao zajednice spasenja (spasenje se ostvaruje putem stvaranja zajednice spasenja u kojoj su svi jednaki u dostojanstvu djece Božje, glavni zakon Crkve jest ljubav i predstavlja sigurni put spasenja), prema drugim kršćanima, religijama i svjetonazorima (izražava se mogućnost dijaloga među svim ljudima dobre volje, koncil izražava puni katolicitet Kristove Crkve i njezinu ekumensku i misijsku narav) i prema povijesti svijeta (Crkva ima kritičko-oslobađajuću zadaću spram svijeta i povijesti).

Zalaganjem Katoličke Crkve u postkoncilskome vremenu 20. st. rasvjetljuje se važnost pojma narod Božji, katekizam Crkve satvlja naglasak na pojmu *zajednice* kao vidljivog znaka pristinosti Kristove milosti. Pojmom naroda Božjeg prikazuje se Crkvu više kao povijesno-spasenjski i eshatološki narod, kao putujući narod Božji kroz povijest svijeta prema eshatološkom dovršenju. Drugi vatikanski koncil daje smjer ekleziološkog razvoja koji ide od pojma narod prema pojmu tijelo. To mišljenje će brzo biti prihvaćeno u katoličkoj neoskolastičkoj teologiji i crkvenom pravu uoči najave koncila. Crkva se očituje kao sakrament spasenja za sve ljude, očituje se njen katolicitet. Izvršavanje autoriteta moguće je i dopušteno samo kao služenje univerzalnom pozivu novoga izabranog naroda i unaprijed je isključena svaka mogućnost dijeljenja na voditelje i podložnike.³⁷

Isusova Crkva, narod Božji kao apostolska Crkva naučava apostolsku tradiciju, usmenim i pismenim putem preuzetu od apostola u čijoj je srži utkana ljubav nebeskog Oca za nasljedovanjem života ispunjenoga u služenju drugima. Apostoli, namjesnici Kristovi na zemlji bili su prvi biskupi, prvi evangelizatori, prvi svećenici Kristovi koji su

³⁶ *Lumen Gentium* – hrv. *svijetlo naroda*, dokument Drugoga vatikanskoga sabora u kojem se govori o hijerarhijskom uređenju Crkve, laicima, redovnicima, sveopćem pozivu na svetost, Djevici Mariji te eshatološkom značaju same Crkve.

³⁷ Usp. Dogmatska konstitucija „*Lumen gentium*“ o Crkvi (21. studenog 1964.), u: DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Dokumenti*, 1.; usp. Mauro CAZZOLI, *La Lumen gentium sulla Chiesa e l'etica teologica*, u: *Rivista di teologia morale*, 173 (2012.), 1, 14-15.

bili iz naroda sazdani te u isti taj narod poslani da narod ojačaju u vjeri, molitvi i zajedništvu zasnovanoj na usmenoj predaji te Svetom Pismu.³⁸ Dvije stvarnosti su se uvijek prožimale kroz povijest – narod koji je bio vjeran i predan Bogu te narod koji je uvijek imao nešto protiv toga uglavnom ne mareći za posvećenje. Propovjedništvom za Krista, uporištem u doktrinalnom i disciplinskom smislu preko predaje i crkvenosti apostoli su puk zemaljski učinili Kristovim službenicima. Laici koji se posvećuju apostolskim djelima punim se imenom mogu nazvati narod Kristov koji sluša riječi evanđelja i primjenjuje ih u svakidašnjici.³⁹

³⁸ Usp. Ivan Poljaković, *ISTINA / Uvod u apologetiku*, Zagreb, 2008., 49.

³⁹ Usp. *Kanonski Zakonik*, Zagreb, 1996, 296.

2. 4. Od sekularizacije do evangelizacije

Proces sekularizacije je suprotan tj. oprečan pojmu evangelizacije, vjera se umjesto važnog društvenog čimbenika moralnih datosti stavlja na margine društva. U tom se gledištu Crkva doživljava kao promicanje određene predrasude i kao zadiranje u slobodu pojedinca. Živimo u društvu vođeni informacijama koje nas neselektivno bombardiraju neargumentiranim pretpostavkama, što dovodi do izuzetne površnosti u području moralnog razlučivanja. Kao odgovor, moramo pružiti obrazovanje koje uči kritičkom razmišljanju i potiče razvoj zrelih moralnih vrijednosti.

Kroz povijest u Katoličkoj Crkvi, političkim strukturama uvijek je bio trn u oku i crkveni porez zbog toga što je jedan dio novca od naroda išao u ruke koje nisu bile njihove. Ali kroz povijest nepisano pravilo je bilo u Crkvi da se politika i crkvenost ne miješaju kako ne bi došlo do nepotrebnih sukoba. Sve to pridonijelo samo jednome – da se modernome suvremenome svijetu umanji utjecaj Katoličke Crkve.

Bez sumnje, suvremena kultura i civilizacija ušla je u jednu duboku duhovnu krizu koja, na koncu, nije zaobišla ni samu Crkvu kao vidljivu zajednicu vjernika. Izlaz iz nje je jedan veliki zadatak u koji je potrebno uložiti intelektualne snage i medijska sredstva koja nam stoje na raspolaganju. Međutim, intelektualna razglabanja, proučavanja i istraživanja nisu dovoljna, već je usporedno s time od velike važnosti autentično svjedočanstvo evanđeoskog života. Jer, koliko su god pojedine znanosti, uključujući i teologiju, one nikako ne mogu biti nadomjestak vjeri, duhovnom životu i svetosti. Evangelizacija zato mora biti ta koja će stavljati u centar Isusovu poruku evanđelja npr. kroz medije, društveno djelovanje, pozivanje javnosti na priziv savjesti, autentično življenje kršćanstva gdje će taj sekularistički zamah biti stavljen u drugi plan, a u prvotnome će biti ljubav koja nas spaja u vršenju djela milosrđa.

3. SPECIFIČNOSTI PROPOVIJEDNIŠVA

3. 1. Duh Sveti kao habitus vjere

Vjera kao habitus, kao ulivena krepost, nužno je potrebna za spasenje svim ljudima, odraslima i neodrslima, djeci. Redoviti put kako čovjek prima posvetnu milost i habitualnu vjeru jest krštenje, koje je sakrament vjere. Krštenje vodom nije pak potrebno primiti stvarno, da bi se dobila posvetna milost i krepost vjere. To se postiže i krštenjem željom ili krštenjem krvlju. Milost kroz životne stvarnosti postiže se prvenstveno prihvaćanjem Božje ljubavi koja je nezasluženi dar.

Budući da krštenje može primiti stvarno ili u želji samo onaj tko je spoznao objavljeni nauk, Evanđelje (ili kad se radi o djeci, da su to spoznali oni koji zastupaju dijete na krštenju), problem je spašavanja onih ljudi koji su bez svoje krivnje u nemogućnosti spoznati Evanđelje. Zajedničko je mišljenje teologa da se odrastao čovjek koji bez svoje krivnje nije spoznao objavljene istine spašava živeći po svojoj savjesti. Njih Bog može dovesti do vjere i spasenja „putovima koje on zna“. Svakako, Bog na razne načine spašava one ljude koji su otvoreni prema njemu i koji žive prema vlastitoj savjesti. Tko sluša glas savjesti, nalazi se pod posebnom Božjom skrbi. Bog će se pobrinuti i naći načina da taj upozna što je potrebno za spasenje.

Vrata Božjeg milosrđa otvorena su i onima koji nisu spoznali objavljeni nauk i Evanđelje, koji ne pripadaju Katoličkoj crkvi, za koju drugi vatikanski sabor kaže da je jedina prava religija. Katekizam Katoličke crkve⁴⁰ stavlja naglasak na ulogu savjesti koja je Božji glas u čovjeku, gdje Isus Krist ističe vrlo važnu stvar koja vrijedi za sve ljude, i vjernike i nevjernike „*Onaj koji sluša glas istine, mene sluša*“. Duh Sveti kao treća božanska osoba nadahnjuje proroke i mudrace gdje možemo tokom čitavog Starog Zavjeta, Božje vodstvo koje je prožeto nadnaravnim činom, do tada još dogmatski ne definirane božanske zbilje.

U tom opsežnom izlaganju sam Isus Nazarećanin, Kralj Židovski ističe svoje trostruko poslanje: propovijedanje, ozdravljanje te egzorcizam.⁴¹ Primat u Crkvi za poslanje tih triju stvari imaju biskupi, svećenici i đakoni koju su pozvani služiti Kristu kao što je Krist služio apostolima s ljubavlju. Uz klerike, za laike je taj primat vrlo jasno

⁴⁰ Usp. *Katekizam Katoličke crkve*, Zagreb, 1994.,1906.

⁴¹ Usp. Francis McNutt, *Oslobođenje od zlih duhova*, Zagreb, 2005, 38-39.

definiran i određen putem vodstva Duha Svetoga koji je Svetopisamski utemeljen „Idite po cijelomu svijetu i naviještajte evanđelje.“ Služenje u evangelizaciji je ono što nam je preko potrebno za život na zemlji koji će se tek ostvariti onda kada se mi kao osobe ostvarimo u sili i snazi Duha Svetoga.

3. 2. Homilija

„Homilija“ je uz Euharistiju najvažniji dio liturgije, propovijed tj. navještaj riječi Božje, Radosna vijest koja je upućena vjernicima. Ona uvijek mora biti usmjerena u pozitivnoj nakani kao i samo Evanđelje kojemu je glavni predmet Isus Krist⁴². Duh Sveti doziva milost, u prvom redu liturgijskoj zajednici, smisao događaja spasenja oživljavajući riječ Božju koja se naviješta da bude prihvaćena i življena u Svetopisamskom okviru koje se tumače u homiliji.⁴³ Homilijske riječi prožete su milošću Božjom koje ih po nadahnuću izgovara đakon/svećenik. Da bi hranili vjeru vjernika, znakovi Božje riječi moraju biti vrednovani iz knjige Riječi (lekcionar ili evanđelistar), njezino čašćenje (procesija, tamjan, svijeće) mjesto navještaja (ambon), njezino glasno i razumljivo navještanje, homilija službenikova kojom se produžuje navještaj, odgovori zajednice (poklici, pripjevni psalmi, litanije, ispovijest vjere).⁴⁴ Bogoslužje riječi i euharijstijsko bogoslužje tvore samo jedan bogoštovni čin, stol koji nam je pripravljen u Euharistiji jest istodobno i stol Riječi Božje i stol Tijela Gospodnjega.⁴⁵

Homilija, kao sastavni dio liturgijskog čina, posvijećuje važan odnos između riječi i sakramenata, između navještaja i slavlja. Nova pozornost konteksta u kojemu se događa homilija jesu odnos između riječi, sakramenata i života zajednice gdje može doći do moraliziranja koji bio blokirao mehanizam pokretanja kojeg bi se željelo pokrenuti. Nova i suvremena biblijska kompetencija danas sve više promiče svježje i neposredno propovjedništvo u obliku evangelizacijskoga govora. Jednostavan govor, ne bi trebao biti i jednostavna stvar. Da bi smo izbjegli beskorisno propovijedanje opterećeno tehničkim pojmovljem teologije potrebno je studirati teologiju. Traganje za jednostavnošću kao istinski ideal propovijedanja upravo je traganje za svetosti života.⁴⁶

Homilija dakle nije jednostavno služba vjeri i njezinoj čistoj teološkoj očiglednosti, nego je služba u *činu vjere*, njegovoj antropološkoj težini i povijesnosti, čin vjere koji se treba uozbiljiti u liturgijskom slavlju. Upravo preko utvrđene teze, propovijed ne može zastraniti, ne može se oslanjati na „jednostavne evidencije“ („život“,

⁴² Usp. *Katekizam Katoličke crkve*, Zagreb, 1994., 2.

⁴³ Usp. *Isto*, 1100.

⁴⁴ Usp. *Isto*, 1154.

⁴⁵ Usp. *Isto*, 1346.

⁴⁶ Usp. Andrea Grillo, Homilija i teologija propovijedanja, u: *Služba Božja: liturgijsko-pastoralna revija*, 46 (2006.), 4, 425-426.

„egzistencija“, „mir“ itd.), nego se treba u potpunosti prepustiti obrednoj i liturgijskoj dinamici unutar koje može naviještati Kristovo Evanđelje i ljubav Kristove poruke.⁴⁷

Nužnost je staviti naglasak da je homilija prednost nad ostalim oblicima propovijedanja jer je dio svete liturgije. Duhovne obnove, tribine, konferencije i sl. su sastavni dio života Katoličke crkve koje imaju u vidu jedno – evanđeoskim nastojanjima navijestiti Kristovu ljubav koja je najviše prisutna u sakramentalnom zajedništvu. Za razliku od homilije drugi oblici navještaja, ne moraju nužno upućivati na Radosnu vijest. Pitanja kao što su pitanja razno raznih religija, pitanje pobačaja ili pak pitanje gospodarske prirode sastavni su dio pitanja kršćanskog života. Homilija treba biti kristo centrična i poželjno je da je vrši posvećena osoba (đakon, prezbiter) a kanonski može i u izvanrednim prilikama uz blagoslov i prisutstvo klerika, to može biti i laik:

kan. 766 - propovijedanje u crkvi ili kapeli može se dopustiti i laicima, ako bi to u određenim okolnostima zahtijevala potreba ili u pojedinačnim slučajevima savjetovala korist, prema propisima biskupske konferencije.

⁴⁷ Usp. *Isto*, 424.

3. 3. Duhovne obnove

Kroz duhovne obnove čovjek dobiva nova saznanja o vjeri i praksi u načinu života i odnosu prema Kristovim otajstvima. Svećenici su uvidjeli da je cjelodnevno slavljenje Boga kroz događanja koja su duhovne stvarnosti, princip djelovanja koji se u životnoj rutini čovjeka ne može izostaviti. Obnove su sastavni dio života Crkve gdje uvijek treba novih i pomazanih propovjednika koji će se odvažiti i organizirati veći skup, tribinu ili konferenciju. Isus veli: „Žetva je velika, ali radnika je malo“⁴⁸, Crkva mora biti kadra da svojim nastojanjima ohrabri nove naraštaje za propovijedanje Njegove riječi.

Kad govorimo o materijalnoj obnovi onda mislimo na obnovu neke zgrade, kulturne ustanove, neke povijesne arhitekture i tome slično. Dakle, obnova znači nešto već postojeće učiniti novijim, obnoviti. Katkad mi znamo da u materijalnoj obnovi zgrada, osobito kulturnih koje su pod zaštitom kulture i povijesnih zgrada da obnavljamo nešto što je oštećeno. Oštećenja mogu biti različita, zbog zuba vremena, zatim zbog utjecaja čovjeka, zbog prirodnih nepogoda ili katastrofa. Katkad je obnova potrebna iz temelja, ponekad objekte moramo rekonstruirati. Obnova materijalne i kulturne baštine znači dati joj stari sjaj, zapravo prvotni izgled, prvotnu ljepotu koja se s vremenom narušila ili izgubila. I tu se s vremenom, zbog zuba vremena, može štošta oštetiti; može izgubiti prvotnu svrhu, može zbog štetnih utjecaja od strane čovjek otići na stranputice.

Duhovna obnova, je nešto slično kao i materijalna, želi čovjeka vratiti njegovoj prvotnoj svrsi, želi obnoviti nešto što je postojeće, što je već bilo, što je oštećeno, obnoviti njegovu ljepotu, vratiti mu onaj sjaj koji kao čovjek od Boga, stvoreno biće na Božju sliku treba nositi. Možda je ta slika prekrivena prašinom, možda ima na njoj koje kakvoga smeća, možda je čak i razbijena, ali nikada nije do kraja uništena. Kao i na činjenici da se dostojanstvo ljudske osobe temelji da je čovjek stvoren na sliku Božju tako je i u Crkvi temelj vjere navještenje Njegove poruke.⁴⁹

Na duhovnim obnovama često su prisutne i molitve za ozdravljenja, molitve za oslobađanje, polaganje ruku – počivanje u Duhu Svetom. Sastavni dijelovi duhovne obnove su propovijed, Misa, klanjanje te slavljenje. Naglasak se stavlja na govorništvo jer propovijed koja je upućena narodu, ne mora biti nužno homilijskoga tipa. U nekim

⁴⁸ Biblija, Jure Kaštelan – Bonaventura DUDA (glav. ur.), *Evandjelje po Luki*, 10, 1-9.

⁴⁹ Usp. Matej Perković, *Identitet mladih i njihova pripadnost Crkvi. Katehetski naglasci u radu s mladima*, Đakovo, (2021.), 37-38.

slučajevima mogu biti tri, četiri govora koja u suštini nemaju veze sa drugim. Svaki govornik satvlja u propovijed novu spoznaju o spoznaju Kristovog milosrđa i sukladno tome stavlja specifične naglaske. Bitno je naglasiti da duhovne obnove imaju značaj produbiti vjeru otkrivajući nauk Katoličke crkve, misterij Isusa Krista.

Papa Franjo u enciklici *Laudato Si'* ističe kako temeljnu ulogu u katehezi ima prvi navještaj ili *kerygma*. Ona je trinitarna jer je oganj Duha koji se daje u obliku jezika i daje nam vjerovati u Isusa Krista, koji svojom smrću i uskrsnućem objavljuje i priopćava Očevo beskrajno milosrđe. To je glavni navještaj koji moramo uvijek iznova slušati na različite načine i koji se mora uvijek iznova naviještati u katehezi u jednom ili drugom obliku, u svim njezinim etapama i razdobljima. To je i navještaj koji odgovara na čežnju za beskonačnim koji prebiva u svakome ljudskom srcu. *Kerygma* je događaj koji se odvija između dviju osoba, onoga koji naviješta, i onoga od kojega se očekuje obraćenje. Druga značajka kateheze je *mistagoška inicijacija*. Mistagoška kateheza se oslanja na kerygmu, ako je nema, ona postaje u sebi nejasna, u praksi i odsutna, nepostojeća. U govoru crkvenih otaca mistagogija je uvođenje u tajnu vjerovanja koja se proslavlja kroz sakramente.

Suvremeni mistagog je onaj koji usmjerava, potiče, pročišćuje, a posebice liječi one kojima je slomljeno srce. Prema papi Franji, mistagogija sadrži redovito, sustavno, ponovno prepoznavanje vrijednosti kršćanske inicijacije, posebice pronalaska njezinog liturgijskog znakovlja. Pokazalo se da je takvo zajedništvo nužno potrebno u današnje vrijeme kada je duhovnih potreba sve više, a radnika na Kristovoj njivi sve manje, tu se očituje zajedništvo koje poziva na ljubav što je bit kršćanskih okupljanja koji se u Kristu ponovo susreću i daju mu puninu života u zajedništvu što se kroz ljubav zove raznovrsnost katoličkih zajednica.⁵⁰ Svi imaju u cilju jedno, promicati kršćanske vrednote, u duhu i svjetlu suvremenoga propovijedanja i evangelizacije, činiti djelo milosrđa preko djela evangelizacije u životnoj rutini. To se pokazuje u međuljudskim odnosima što je i glavna tematika teološkog promišljanja i znanstvenog pisanja evangelizacijskog spektra djelovanja.⁵¹

⁵⁰ Usp. *Katekizam Katoličke crkve*, Zagreb, 1994., 1155.

⁵¹ Usp. PAPA FRANJO, *Laudato si'*. Enciklika o brizi za zajednički dom (24. svibnja 2015.), 8-17.

ZAKLJUČAK

Poblize smo se osvrnuli na kompetencije koje treba imati propovjednik kako bi naviještao Riječ Božju. Evangelizacija je ključ djelovanja u Crkvi, na što je pozvan svaki kršćanin. Zaključno možemo reći da je ovaj rad ukazao na neke prilike i djelovanja u suvremenom načinu evangelizacije. Pretežito najveći naglasak je stavljen na djelovanje pojedinca u društvu te kako postići općenito konkretno pitanje kako navješćati Krista i njegove vrijednosti u modernom, pluraliziranom, sekulariziranom društvu. Krist je onaj koji nam putem teologije i predaje daje gotova pomagala i sredstva te bi s ljubavlju, krepostima morlanoga života priveli Krista svakomu kad od nas zatraži razlog nade. Navedene su bitne činjenice, istine ali i pretpostavke koje nam služe za bolje razumijevanje vjere koje naučavamo. Zaključno o cjelokupnom radu možemo reći da je na poticaj svim ljudima koji budu čitali ovaj rad da retrospektivno analiziraju i uče ono što razlažu u propovijedima te kako i na koji suvremeni način djelovati u evangelizaciji danas.

„Na slobodu pozvani. Činiti dobro, uvijek i svugdje!“ – Jospeh Ratzinger (BENEDIKT XVI.)

LITERATURA

BOZANIĆ, Anton, Evangelizacija i sadašnja nova evangelizacija, u: *Obnovljeni Život: časopis za filozofiju i religijske znanosti*, 53 (1985.), 2, 141-150.

DOMAZET, Anđelko, Evangelizacija zajedništvom, u: *Počeci: časopis bogoslova Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja*, 12 (2015.), 1, 8-9.

GRILLO, Andrea, Homilija i teologija propovijedanja, u: *Služba Božja: liturgijsko-pastoralna revija*, 46 (2006.), 4, 416-426.

IVANČIĆ, Tomislav, Najprije evangelizacija, u: *Crkva u svijetu: teološko-katehetski prinosi*, 12 (1977.), 2, 100-109.

KEILBACH, Wilhelm, Psihologija religije, psihologija dubina i pastoralna psihologija, u: *Bogoslovska smotra*, 37 (1967.), 1-2, 11-24.

McNUTT, Francis, *Oslobođenje od zlih duhova*, Pokret krunice za obraćenje i mir, Zagreb, 2005.

PERKOVIĆ, Matej, *Identitet mladih i njihova pripadnost Crkvi. Katehetski naglasci u radu s mladima*, Katolički bogoslovni fakultet, Đakovo, (2021.).

POLJAKOVIĆ, Ivan, *Istina / Uvod u apologetiku*, Novum Zagreb, Zagreb, 2008.

RAHNER, Karl, U čemu je trajno značenje drugog vatikanskoga sabora?, u: *Obnovljeni Život: časopis za filozofiju i religijske znanosti*, 40 (1985.), 3-4, 318-328.

Opći religijski leksikon, REBIĆ, Adalbert (glav. ur.), Zagreb, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2002.

ŠIMUNOVIĆ, Josip, *Župna zajednica na početku trećega tisućljeća. Pastoralno-teološka razmišljanja o mogućnostima ostvarivanja župnoga pastora u Republici Hrvatskoj*, Glas Koncila, Zagreb, 2009.

IZVORI / CRKVENI DOKUMENTI

AUGUSTIN, Aurelije, *Država Božja*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1996.

BIBLIJA, Jure KAŠTELAN – Bonaventura DUDA (glav. ur.), Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 2018.

DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Dogmatska konstitucija „Dei Verbum“ o božanskoj objavi*, (18. studenoga 1965.), br. 2, u: *Dokumenti. Latinski i hrvatski, V. izdanje*, Zagreb, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1998.

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Katekizam Katoličke crkve*, Crkva u svijetu, Verbum, Split, 1994.

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Kanonski Zakonik*, Glas Koncila, Zagreb, 1996.

KONGREGACIJA ZA NAUK VJERE, *Persona humana. Izjava Kongregacije za nauk vjere o nekim pitanjima seksualne etike* (29. prosinca 1975.), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2003.

IVAN PAVAO II., *Fides et ratio – Vjera i razum. Enciklika o odnosu vjere i razuma*, (14. rujna 1998.), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1998.

PAPA FRANJO, *Laudato si'! Enciklika o brizi za zajednički dom* (24. svibnja 2015.), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2015.

RATZINGER, Joseph, *Riječ Božja. Pismo – Tradicija – Služba*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2004.

TRIDENTINSKI SABOR, Dekret o prihvaćanju svetih knjiga (8. travnja 1546.), u: DENZINGER, Heinrich, - HÜNERMANN, Peter, *Zbirka sažetak vjerovanja, definicija i izjava o vjeri i ćudoređu*, UPT, Đakovo, 2002., br. 1501-1505.

SUMMARY

THEOLOGICAL ANALYSIS OF EVANGELIZATION AND PREACHING

The topic of this paper was primarily preaching - theological topics for better exchange of time in which we live through evangelism, pastoral care and charitable activities of the Church. The theologig of preaching looks at all aspects of social communication and the actions of the individual in society. The nature of this paper is to bring closer all the necessary parameters useful for the best possible result in the proclamation of the Good News to the converts, believers and those who are yet to become. In a narrower sense, the topic of the content is mostly based on theologically supported references to the teaching and learning of the Catholic Church. For future generations, this work could serve as a guiding thread for successful evangelization.

Key words: chruch, evangelization, preaching, serve for the love